

ПРАВИТЕЛЬСТВО

Республикабызны экономикасын айнытыуу вопрослары повесткада аслам жер алгандыла

Тюнеке КЪМР-ни Правительствоосу кезулю жыйылыуунда «Единая Россия» политика партия жашауда бардырған проекте республикада къалай толтурулганлары сюзолгенди. Къабарты-Малкъарны искусствосуну сыйлы къуллукчу Жетеланы Мустуфайри 75-жыллыгын къуллукчы жаны бла комитетни къурау дурус къролгенди, республиканы социал сферасын бла экономикасын 2034 жылга дери айнытыуу стратегияны планы къабыл этилгенди. Битеу да бирге отузга жууукъ бегимни проектине къаралганды. Аны премьер-министр Мусулканы Алий бардырғанды.

Биринчиден, республиканы иелигинде болған бир-бир объектиени муниципалитетлеге хакъсыз берину онларын озюгенди. Жер эм чырыкы бла байламлы халла жаны бла министр Тимур Ошукун билдиргенге кер, жер-жерли власть органла халкыны суу бла жалчытуу жаны бла борчларын чырмаусуз толтуруу ючюн Курк къауум суу из Терк районга бериледи. Андан сора да, Нальчикде Ногмов атлы орамда КЪМР-ни сюд департаментини мекемы ведомствогъа хакъсыз өтдюрюледи. Элбрус району ара болныцасы уа терк медицина болушукъ берген машина къоллу болганды. Аны багъасы 1,2 миллион сомду.

Закон бу ишни тириктирге себеплик къабыл этилди», - дегенди Рахайуу, аны бла шайгъарей өте РФ-ни Экономика министрствосуну бла КЪМР-ни Правительствоосуну араларында этилген келишимге тиийишликде «Экономиканы айнытуу эм инновация экономика» къырал программага тоезитиле кийирилгенди. Министр билдиргенге кер, анда сев гиче эм орталык бизнесте къырал болушукъ бирнеме нысаны юсюнден барады. Къабарты-Малкъарны эконо-

микасын бла социал сферасын 2034 жылга дери айнытыуу стратегиясын жашауда бардыруу жаны бла план къабыл кюрюлгенди. Борис Магомедович аны 17 бёлюму болганын, битеу да бирге 107 жумуш тамамларга белгиленгеннин айтанды. Сёзге къошула, Мусулканы

мурат бла «КЪМР-де «Этана» промышленный комплексни къуруу эм айнытыуу юсюнден келишимни юсюнден» буйрукъ къабыл кюрюлгенди. Промышленность эм сатыу-алуу министр Залим-Гери Губашиевни документ сатыу-алууда тамамланган жумушлары бирге келиширди, адاملаны

къолайлыкларын өсдюрюу мурат бла жарашдырғанды, дегенди. Къабарты-Малкъарны предпритияларын 2017-2018 жылда къоз арты-къыш койыны жылытыуу кезиге хазырлау жаны бла план къабыл кюрюлгенди. Къурулуш, жашау журтла-коммунал эм жол молк билдиргенге кер, анга 60-ха жууукъ жумуш кийирилгенди.

Ахыры 2-чи бетдеди.

ПАРЛАМЕНТ

Депутатла заводну коллективини сынауу бла башха предпритияларны танытырға оноулашхандыла

КЪМР-ни Парламентини Промышленность, транспорт, связь эм жол молк жаны бла комитетини «Нальчикни биийк вольту аппаратурасын заводнда» бардырылган кенгертилген жыйылыуунда сев предпритияны айнытуу юсюнден барганды.

Кенгешни мында бардырғыз бошдан келишегенди. Ол Шимал-Кавказ федерал округну айнытыуу 30 мурдулоу проектини тизмесине киреди. Мында Россейни, СНГ-ни къыралларыны экономикаларына магъаналы продукция чыгарылады, биийк вольту выключательлеге, электротехника оборудованигъа уа сурам улдуу.

Бюгонлюкде НЗВА чыгарған продукцияны тизмесин кенгертеди, производство хангы илму-техника излемлеге кер айнытылады. Анда этилген оборудование бла уа «Россейни темир жоллары» акционер общество, биийк вольту подстанциялада ишленген электротехника, жашау журт-коммунал молк, промышленный комплекси предпритиялары хайырландыла.

Кенгешни аллында уа депутатла производство бла шагырейленгенди, синдирилген технологияларны кюргенди, ишчиле бла ушакъ бардырғандыла. Экскурсияны кезуинде парламентарийли предпритияны оюнуларына соруула берирге анда тынгылы жууапала алырға онглары бар эди.

Бу жыйылыуу биз республиканы промышленностун аякы юсюне этер мурат бла къурагъанбыз, - дегенди кенгешни ача Парламентини профилый комитетини башчысы Владимир Гугов. - Производство юсюнден айтханда уа, биринчиден, капитал салымлары тиндире керекди. Алай, андан сора да, адам капитал да магъаналыды. НЗВА-да уа

бийик квалификациялы ишчиле урунадыла. Сёзге къошула, КЪМР-ни промышленность эм сатыу-алуу министр Залим-Гери Губашиев тынгылы мадарла толтурулуп, заводда оборудованиени сакъларға онг болганын да чертенди. «Мында шёндюго технологияны хайырланып, конкуренциягъа чыдамлы продукция чыгарылады. Онгла улдуулау. Заводну РФ-ни Промышленность эм сатыу-алуу министрствосуну баш магъаналы проектирини тизмесине къошуу юсюнден тилериким. Шёндюго болумда былайык производствою сакъларгыз анда заманын излемлерине келиширдирге тынч туююду. Алай заводну оюнулары бил-

лай жетишимле болдуралган эселе, алагъа хурмет этерге керекди», - дегенди министр. Предпритияны башчысы Махийланы Абдулла уа заводну тарыхыны, шёндюго болуму анда жетишимлери ни юсеринде айтханды. Ол билдиргенча, продукцияны сертификатлары бардыла, биийк вольту качествоу выключательли чыгарыну синдирюу жаны бла мадарла этиледи. Заводда бир неча инвестиция проект тамамланады: «РЖД» акционер обществогъа выключательли чыгарыу», «СТ сериялы биийк вольту электромагнитик контактерла жарашдыруу», «Доммакъ ызла чыгарыу» эм башчала.

Предпритияны башчысы билдиргенча, заводда биийк вольту вакуум юз полюсуу биийк технологиялы выключательли этиледи. «Аланы энергетикле аладыла. Бюгонлюкде контактерла жаланда бизде заводда жарашдырыдыла. Бу жанды продукцияды, биз аны немисли компанияны лицензиясына кер чыгарыды. Аны ючюн а ишчилери билдиргенди биллимин өсдюрюу къыйтхандыла. Андан сора да, предпритияда тыш къыраллы продукцияны алышуу жаны бла мадарла да толтурулдыла: «Пасточка» электротехникаге биийк вольту заземлительли этиледи», - дегенди Махийланы Абдулла. Ахыры 2-чи бетдеди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысында Стратегия айныу эмда баш магъаналы проекте жаны бла советни юсюнден Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы УКАЗЫ

Къабарты-Малкъар Республиканы стратегия айныуу эмда баш магъаналы проектени толтуруу жалчыгъ муратда бегим этеме:
1. Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысында Стратегия айныу эмда баш магъаналы проекте жаны бла совет къуаргыз.
2. Анга былай къошакъланы къабыл кюрге: Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысында Стратегия айныу эмда баш магъаналы проекте жаны бла советни юсюнден болуму;
Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысында Стратегия айныу эмда баш магъаналы проекте жаны бла советни къаууму.
3. Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысында баш магъаналы миллет проектени толтуруу эмда демография политика жаны бла советни кетерге.
4. Ючлери тас болгъанга санаргыз
«Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысында баш магъаналы миллет проектени толтуруу эмда демография политика жаны бла советни юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны 2013 жылда 23 майда чыгарылган 71-УТ номерли Указын;
«Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысында «Россейни инсанларына - унуз эмда тынгылы жашау журтла», «Агропромышленность комплекси айнытыуу», «Саулык сакълау», «Бийли берюу» баш магъаналы миллет проектени толтуруу эмда демография политика жаны бла советте баш магъаналы

миллет проекте жаны бла Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны 2014 жылда 22 январда чыгарылган 22-УТ номерли Указы бла къабыл кюргенге ведомствола аралы ишни къауумлагыз торленуле кийриую юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны 2014 жылда 24 марда чыгарылган 71-УТ номерли Указын;
«Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысында баш магъаналы миллет проектени толтуруу эмда демография политика жаны бла советте баш магъаналы миллет проекте жаны бла ведомствола аралы ишни къауумланы къабыл кюрюую юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны 2015 жылда 13 февралда чыгарылган 22-УТ номерли Указын;
«Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысында баш магъаналы миллет проектени толтуруу эмда демография политика жаны бла советте баш магъаналы миллет проекте жаны бла ведомствола аралы ишни къауумланы къабыл кюрюую юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны 2015 жылда 11 сентябрда чыгарылган 128-УТ номерли Указын;
«Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысында баш магъаналы миллет проектени толтуруу эмда демография политика жаны бла советте баш магъаналы миллет проекте жаны бла ведомствола аралы ишни къауумланы къабыл кюрюую юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны 2015 жылда 13 февралда чыгарылган 22-УТ номерли Указы бла къабыл кюргенге ведомствола аралы ишни къауумлагыз торленуле кийриую юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны 2016 жылда 1 марда чыгарылган 22-УТ номерли Указын.
5. Бу Указ анга къол салынган ючюн башлап кючюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы Нальчик шахар, 2017 жыл 5 июнь, №86-УТ

Ю. КОКОВ.

КЪМР-ни Башчысында Стратегия айныу эмда баш магъаналы проекте жаны бла советни юсюнден болум эмда къауум 2-чи бетде басмаландыла

Нальчик шахар округну бир кесегинде бир-бир ишлеге чек салынуу (карантин тохташдыруу) юсюнден Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы БУЙРУГУ

Нальчик шахар округну тийресиинде къутурған аурудан ауругъан мал ачыкъланганы бла байламлы, Россей Федерацияны «Ветеринарияны юсюнден» 1993 жылда 14 майда чыгарылган 4979-1-чи номерли Законуну 17-чи статьясына тийишлиликде эмда Къабарты-Малкъар Республиканы Ветеринария управленисыны башчысыны 2017 жылда 5 июнда чыгарылган 38/02-1088-чи номерли оюнуна тагъап, къутурған ауруну терк окууна тунчукудуруу муратда:
1. Нальчик шахар округну Маяковский, Волонеров, Толстой эмда Къабарты орамлада бир-бир ишлеге 60 кюнне чек салырга (карантин тохташдырырга).

2. Карантинни кезуинде малланы, итлени бла кихтиклени бу буйрукъну 1-чи пунктунда белгиленген тийрелден тышына чыгарырга, аланы ол жерледе сатаргыз да кърун этилмейди.
3. Къабарты-Малкъар Республиканы Ветеринария управленисы Нальчик шахар округну жер-жерли администрациясы бла бирге къутурған ауруну тунчукудуруу жаны бла мадарла жарашдырырга эмда аланы толтуруула керекди.
4. Бу буйрукъ къабыл кюрген ючюн башлап кючюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы Нальчик шахар, 2017 жыл 8 июнь, №93-РГ

Ю. КОКОВ.

Жаңгы техника

Къышда, жазда да бош турлукъ туюлдуле

Нальчик шахар округну жер-жерли администрациясыны жашау журтла - коммунал молк управленисы жоллада торлю-торлю жумушла тамамларгыз деп эки «КамАЗ» машина сатып алганды. Аланы бетон неда асфальт жоллада хайырланырга боллукъду.
Жай кезуиде, юсерине тийишли оборудование тагъып, ала бла битимлеге, тереклеге суу къуаргыз боллукъду. Къышда уа юзме селген неда орамланы сыйлапган техниканы салып, жолланы, тротурларны тазаларыкъдыла.

Бизни корр.

Билдириу

Халкъланы шубхлюкъларыны парадына къатышырғыз чакъырабыз

Къабарты-Малкъарны журметли жамауаты бла къонакълары! Республикыда жашагъанланы эм къонакъланы «Россейни халкъларыны шубхлюкъларыны парадна» къатышырғыз чакъырады. Ол 12 июнда - Россейни кюнюнде боллукъду.
Ол кюн къыралны 30 регионда башха-башха миллетлени келечилери бирге орамда къуанчылы халда барылдыла. Биз да, Къабарты-Малкъарны халкълары, кёпмилетли къыралбызны бирлигини эм шубхлюгъу парадна къатышырғыз хазырбыз.
Парада борырге сойгенле Нальчикде 400-жыллыкны майдамында 10:00 сагъатда жыйыладыла.

Жазылыу

«Заманны» - хар таулу юйге

Хурметли жамауат! 2017 жылны экинчи жарымына «Заман» газетге жазылыу андан ары бардырылады. Сиз алыкъын бу керекли жумушну эм-мей тура эсеиз, почтагыз ашыгъызгыз, некъ десеиз июннуу конхери терк къетип барыдыла.
Жазылыуу алты айгыз багъасы - 815 сом 10 капекди.
Бизни индексби - 51532

Сейприк жерлерибиз

Республикабызны тау элери ташмалыктары, тазалыктары бля не заманда да кыонакка келерин сыйдоорендиле. Бир кере демилги кыяланы, таза чучурланы керег ортха кыйтырга итингенлей турады. Алгын туристе асламасында Минги тауну тийрине бара эдиле. Бюкюнлукде башка элерибизде туристлени жалчыту онгла ачыла барганы себепи тышынчан келгенлеги ий танымган аруу жерлени кыюрге орн чыгады.

«Караваннга» бир келген энтта да бери кыйтырга сыйюп кетеди

Огъары Малкыарда Абай кыяланы тийринеде орналган, бурунгу меккамта ишленген «Караван» кыонак ий аламан ашханаладан бириди. Аны элден жашла кыяла кыялында, хунерликлерин аямая, ата-бабаларыбыздан келген усталыкны жорукларына кере.

«Караван» ачылыганы төрт жыл болады, аз заманнга ол республикада угъай, сауала Россейде да белгиле болганды. Аны шартталкны бери келген туристлени саны эсе баргыла да этеди. Анда ишленле уа хар кыонакка жарык туюлди. Мында, башха ашханалада, сыйланп кетип

да жарык тубейдиле. Озгъан жылда арыб НТВ-дан «Подем, подем» проектни журналистлери келген эдиле. Белгилесича, ала халкны тарыкы, мллет культураны, аны аш-азыгыны, энчилеклери бля кыаручуланы шагырылгендериле. Бу кыонак юде ишленген кызыкчы бериуну бардырганын хычине этерге койретгенди.

Андан сора да, мында «Босиком по небу» «Пиджак» дегенча филмилени юзюклерин алдыргандыла. Интернетде тер-терк эслерге болуктуду, жангы юйюк кыурагыла эмда кеп белгиле адамла да ары барып, кыонак юйюк, кыяланы кыатында фотосессия

барык да элдиле. Бюкюнлукде анда жыйырмадан адам аламан жумуш этгенлери, элден кетмей ий тапхананы да, сэвсюз, игиди.

«Караваны» башчылары уа ишчилерине баш кенчидирге амал болганына кыуангырларын айтадыла. Туризм элде айнып, мында жашгылангыла, бютунда жаш тейюге, ишчи жерле кыурапсала, ахчы болулгун белгилейди. Коллективни сабий юйде жашагыла, ёкзюзлеге да болушлык этип тургандарын, «Выше радуги» деген фонд бля байландык жюрюктелерин да белгилерчады. Гитичкелени келлерин кетюрчара, аланы кыонак юйге келтирип, татылуу азыкыла бля сыйлап, сауыгла берип, кыуандыргыла турдыла.

Кысагыга терк-терк келирге Кюйюгелени саны уллуду, Белгиле жычы Хусен Шапов да аладан бириди. Ол бизге республикада эм жараткан жерлеринден бири «Караван» жолганын билдиргенди.

«Огъары Малкыарда аллай кыонак юй ачылыганы бек игиди. Аны узакдан келген кыонакканы Кыабарты-Малкыарны тамаша жерлери бля танышдырыра кесибиз кыураган «КБР за сёмь дней» деген проектте да кышанбыз. Башха кыураладан, Россейден келгенлени бюкюнлукде евро-

п стиль бля сейрэндирира туюлду.

Огъары Малкыара бек тамаша, энчилги болган жерди. Мында аруулукчу кюроп, халкны культура, адет-тёре байлыгы бля шагырайленип, татылуу ашарыкыла бля бир сыйланган бу журту сыйюп, экинчи да кыйтырга келгенди. Аны алайыгына кыонак юйде ишленген себеплик этедиле, дегенди ол.

Мындарга сыйюгелени саны да аз болмагыны себепли эни башында, Уштулуда, кыонак юй ахандыла. Келгенлени анда жашарга, келерине азык хазырларга да онгыры барды. Бир-бирле элге тышынчан келле келип, тыйгытаны кийиклигин буадыла деп жарыгылашыкыла, «Караван» ишленген анда да сак болдыла, тегерени жыйгылап, тазалаганлай турадыла.

Т.: Хау, Кировоградны (алгыны анга Елисаветград дегенди) эмда Днепротетровскун (Екатерин босолганды) кыурагыла кыурапкыдыла. Аны хайрындан кыонакканы бу жерни тамашалык бля танышдырып, тыйгытаны сакыла акцияла бардырылдыла.

ТЕМУККУЛАНЫ Аминат.

Соруу-жууап

Декрет кезиу тынч ётер ючюн

Атасы кыюп кетген эсе, тиширме сабий тапханы ючюн кыаллай пособыя тейленди? Декрет ахча кёбюрек болурча не этерге керекди? Окуючуларыбызны жарыстхан бу эм башха сорууланы биз бу жаны бля хапарлы специалистлеге бергенбиз.

Мени бир тегим декрет отпускуна 100 минг сом алганды, башхасы уа - 200 мингден аслам. Аллай уллу башхалыкны сылтау неведи, сора декретныйле асламырак тейленирча не этерге керекди? К. Мариям, Кенже.

минди. Алай бир кереге берилген ахча бля сабий тууарны ая айлырында эсепте тоштенгиз ючюн тейленген пособе фойдагызга кере болуук туюлду - аны ёлчени битеу россейлилеге бйрады.

- Сабийни тарбардан алга эм тапханы ючюн пособыны ёлчени тиширину иш хакы кыалой бир болганына кере тергелди. Аны санар ючюн, ол декретте кетерден алга эки жылда кыаллай бир хак алгынына кыурайдыла. Сёз ючюн, тиширу декретте 2017 жылда чыга эсе, аны 2015 эм 2016 жыллада фойдасы эсеплениркиди. Эм уллу пособе тейнир ючюн, ол 2015 жылда 670 мингден аслам (айга 36 мингге жуук) ала керекди. 2016 жылда да - 718 мингден (айга - 60 минг) аз болмазга тыйшилди.

Тиширу декретте кетени эм баласына 1,5 жыл толгунчу Социал страховане фонддан 653 минг сомдан асламы алапкыды. Алай аны фойдасы кеп болурга эм ол, урууну келишн тоуусуп, очык халда ишлерге керекди. Сиз жашыртн неда граждн-право подярл келишим бля ишей эсегиз, фойда эсепте тошмейсиз.

Бусагытта сабийден ауурлугум барды. Алай баланы атасы мени кыюп кеткенди, аны кыадагысын билмейме. Сабийге 1,5 жылы толгунчу кыураган ючюн пособыны алапкылыкмы? Б. Марианна, Нальчик.

Фойдагы ол ёлчелмеге жеткен эсе, эм уллу болушлыкны сакларго эркинсы. Быйлы аны ёлчени 266 минди (бир бала тапхан эсигиз). 1,5 жылы толмаган сабийге кыурагангызы ючюн тейленген ахча да ол жоруккыла кере тергелди. Быйлы аны эм уллу ёлчени айга 23

Пособе сабийни атасы ишленген жерден анга балага кыураганы ючюн отпуск берилмегинени эм ахча тейленгенини юсюнден справканы келтирсегиз берилкиди. Ол бир жерде да урумной эсе, кыагыны халкны социал кыуруула органдан алмырг тыйшилди.

Сабийлери болган юйюрге кыаллай пособыя кыаллай тыйшилди? САБИЙ САКЫЛГАНЫ ЭМ ТАПХАНЫ ЮЧÜN ТЕЙЛЕНГЕН ПОСОБИЕ

Table with 2 columns: '140 көн өчкөн' and '100 процентте тейленген'. It lists various services and their costs, such as 'Отпуск тиширу заявление жазылгандары сора берилме, сак да кыуу кезуу тейленди: 70 көн сабий татымы - 70 көн сабий татымы, 100 процентте тейленген' and 'Ауруулугу болмаган ая кезууледе эсепте турганы ючюн берилеу пособыны ёлчени'.

1,5 жылы толмаган сабийге кыураганы ючюн ай сайын тейленген пособе

Table with 2 columns: 'Иш хакыны орта эсебинин 40 процентине тейленди.' and 'Биринчи сабийге кыураганы ючюн тейленген пособе'. It lists services and their costs, such as 'Аны эм уллу ёлчени' and 'Биринчи сабийге кыураганы ючюн тейленген пособе'.

Эр кишини кыада жашаганы да белгисиз эсе уа, ич ишле органды аны излерлерин тилеп заявлени жазарго борлуусыз. Сора, заявлени жазганыгызы юсюнден справканы алып, аны пособе тейленирча керекли жерге элтириксыз.

Ишленген да этип, сабийге 1,5 жылы толгунчу кыураганы ючюн пособыны аламыр жарады деп эшиткенме. Ол алгымыды? М. Лейла, Элбрус.

- Урууну кодексни 256-чы статьясына тыйшилликке, аны жарым кюн ишлерге, аны ючюн (ишленген заманына кере) хак да, балага кыураганы ючюн пособе да алмырг эркинди.

Ауруулугу болганлай ая кезууледе окуна эсепте турганы ючюн тишируу ахча тейленгени кертимизи? Сора ал кезуулеге кыаллай бир заман санапайды? А. Асият, Шалушка.

- Эсепте этрге турганы ючюн бир кереге берилген пособыны тишируу сабийден ауурлугу болганы эм тапханы ючюн тейленген пособе бля бирге алапкыды. Аны ючюн ана ауурлугуна 12 ыйык болгунчуга дерти тишируу консультацияда неда башха медицина организацияда эсепте турруго керекди.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия хазырыганды.

ГЕОПОЛИТИКА

Украина орус патчахланы бля совет генсеклени саугаларындан кыурапканды

Украинаны инфраструктура министри Владимир Омелан эде болмай турганлай, быйлай айып тохтаганды да: «Кыив кесине Кырымны бля Донбассны кыюй, Кыбюяны бля кыурапканы болуктуду». Украинаны министри жутулгуну суклянчырады. Зында, шёндюго Украина кыялай бля кыурапканын эге салгыра заман болган болур. «Комсомолка» Москавдан тарых илимуланы доктору Олег Назоров бля чекленин кыялай, Киевден алимини - Украинаны Археология институтуну директору академик Пётр Толочкону да оюмларына тынгылаганды.

«Окранлыла» бля Малороссия «КП»: Пётр Порошенко Украинаны мурдоун Владимир Красно Солнышко князь салгыанды дегенди.

Толочко: Пётр Алексеевич тарыхны иги биле болмаз. Владимир 1015 жылда ёлгенди. Украина уа 800 жылдан сора жаратылганды. Кеси да кыралча угъай. Восток славяндан кичи да билмегенди ала жюзле бля жылга озгандан сора айырлыктарын, башха-башха халкыла болуукканын украинлыла, оруслула, белорусула.

Назаров: Богдан Хмельницкий 1654 жылда Москава бля келишимге Украинаны угъай, Войско Запорозкоени атындан кыюп салгыанды. ХУП ёмюрюно башында полккыла ала айтп башлаган эдиле келерини конбаты кыйыр жерлеринде жашагылап «окранлыла» деп. Ол сёз а арда «украинлыла» дегенге тюрленгенди.

«КП»: Россейге кыурапканы Богдан Хмельницкий Украинанын жерлери не бля чекленгенди?

Т.: Гетманщина гунч этилгичи - Малороссия эдг. Гетманни бийлик этиюнден а Пётр Первыини замандында кытулуп башлаган эдиле - Мазепна сатыкчылык этгенден сора. Арда атаны Екатерина II кесини туюу Разумосский ючюн кыай таргыанды. Алай 1784 жылда жангыдан чачканды. Андан сора Малороссия Россейни губернияларындан бирича кыалганды.

Жангы шахарла бля жерле

«КП»: Да сора Украина кесини чеклерин орус патчахлы саугагыга берген жерлени хайрындан кенертгенди?

Н.: Шёндю алай айтыргыла болууккыбу. Орус патчахлы уа аны бир кыраланы жерин кенертгенге санагандыла. Сибирь, Урал, Малороссия жерле бля кенере барыру Украинанга саугага этиуге саналмаганды. Алай кырал болмагына кыюк.

«КП»: Екатеринбург (II) замандыда Новороссияны бля Кырымны жерлери кыураатда кыюлга этилгенди. Алгын а ала киминиле болгандыла. Украинанга кыялай бля тошгенди?

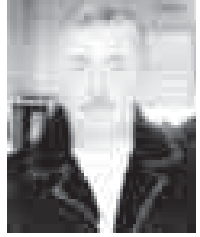
Т.: Ала Кырым ханыны бля Ногай орданы меликерине болгандыла. Кырым бля Северный Причерноморье кыюлга этилгенден сора, Россей алада жашуу кыурап башлаганды. Ары узак Россейли губернорияда жашагылап бля бирге Арда Украинаны халкы да кёчюп тейрегенди.

Азыры 4-чю беттеди.

Элестеруу

Эллиле бек излейдиле аны

Алгыаракыда бир бушуулу иш болуп, Аушигерге барган эдим. Билмей, сунмай турганлай, Атайбийланы Азрети уланы Езюрдуниядан кетди. Ауругуны, заты болмай. Кёпле келдиле дуу-эсине. «Инанамлайбыз, тюнене кереген эдик, эки-юч кюн болды мен аны бля халгарлашканын, не болуп кылды эч сыйген адамга» - деп жарык эдиле. Аушигерчи кыарт айтды: «Езюр болушмагандан элде хазна адам болмаз. Сваркачы эди. Алай бок угъай, чынтыты эсе. Кимге кыабак эшиктерин жалгыды, кимине темир бурууну неда суу барган биргытыларын. Бир адамдан калек-шай алмай. Энди бизни элде алай хазна жюкюду».

ОСМАНЛАНЫ Хийса.

Замансыз дуниядан кетген Езюрге, айтахыбызча, аны таныганылары араларында жарымаган кыалмаганды. Хар бири да атын иги бля сагынады. Тамата кыарындашы Сагыт кой жазганды. Газет окуучуларыбызны аны бля шагыры этерге суюбиз.

Кыарындашым Езюрге

Тугуан эдинг сен жай айында, Кереген эдинг дуния жарыгында. Суюбейиз биз кыабарында, Токтамай, барды сарыныгы. Насып юкюнден чарска тошордо, Жюрек, жан да кылдыла. Эгеч-кыарындаш, тууганынга. Билмей эдик быйлай болулгун, Тойдан чыгып, киргенсе жерге. Аллах эди сени кыоруунг, Кыяйдан билгини кимге не дерге. Бизни кыюп, кетдинг жесинлей, Жаннеттеде болсун турурунг. Жашарса сен халкны эсинде, Аруу жашап, аруу урундинг. Жыйпайдыла эгеч, кыарындаш. Сен кыабаргы киргини бери. Кыруу болуп кылды ала таш, Мудух этип кетгенсе бизни. Дуния жарыгындадан да жарык болсун сени турурунг анда. Биз барыбыз да - ары барлык, Жаннетт юлш болсун жанынга. Ох деп солур заманынг эди, Не болганын билалмай кылдык. Аруу кыюуп турганын сени Сенсиз кыалганды аныладык. Мында этген аруу ишлеринг Кыалгандыла, эседе турурла. Неуден эрип кетди жюргинг? Санга агач аты кыурадыла. Кыарындашым Езюрге! Жюрекеге мудахлык жатар. Озуп кыадарында Аллахны, Кичи да эталмайды мадар. Кыарындаш ёлмю палакын, Кыарыкеге мудахлык жатар. Чырак жарыгыбыз ёчюлдю, Сенсиз жашуу - ол жашуу Кыялналган да болурса, алай

Эски сурат

Хабазчыла

Сурат заманны кюзюсюдо деп бошдан айта болмазла. Анга кыары, адамга бет сифатына, кийимине эс бурасса. Билгенинг болса уу, аруу кёресе, озгун жыллы эсинге тиюоресе. Ма бу басмаланганга кыарай да, анга тошгелени таныйрыкыла, тансыкырыкыла да табылырла деген умутубуз барды.

шат, Болатаны (Таумырзаланы) Жулдузхан. Барсы да хабазчыларды дейдиле.

хандыла. Аллаха гонякырыкы курутсуун. Сурат 1932 жылда алынганды.

Бу адамла дуниялары алыш-ОСМАНЛАНЫ Хыйса.

Украина орус патчахланы бла совет генсеклерини саугаларындан кыралганды

Ахыры. Аллы 3-чю бетдеди.

«КП» - Донецк эмда Лугань областыла ол заманда кимникиле болгандыла. Т.: - СССР кыралга туруп Украинага не жерле бөлөйүк деп, алайл соруу чыккыранды. Ленин Донецк-Криворожск республиканы, Россейден кесип, анга кыарыла оуо этгенди. Ол а - Новоросси, Донецк эмда Кривой Родду.

тургун заманда уа Ельцин Кырымны Россейге нек кыайтармаганды? Н.: - Ельцин РФОСФ-ни президентин болгунда жаланды кеси сейлерини сагышын этгенди. 1991 жылда алыкыа союз ара сакланып эди. Анда Горбачев олтургунданды. Аны себелли Ельцин суоэ араны тайдырып сорат этгенди: Минскде Шухевичин, Киевде уа Кравчук да тюз да аныча властыкы итингенди. Ма ол юеуелен бир тили болгундыла. Да хау, хар бирине да республикаларында бир торюк контролсуз оуо этерге оек чыккыранды сора уа. Алайды да. Крым Ельцинин аксылында да келмегенди.

андан айрмалыдыла, деп тохтатгандыла. Н.: - Украиня политиклени бетлери, эслери да жок кёресе. Совет Союздан алагыа кючю кырал жеткенди, промышленносту Германияга тенг болгун. Алай арт жыллада ала аны тонайдыла, гунч эте бардыла. Совет Союзну башчыларыны заманында, Брежнев оуо этгенде окумуна, Украинада жашуу иги эди. Киевни шендюго оуочуларына аны юсонден сагышыгыра жарамайды. Ала ол заманда болгун иги затланы адамлагыа унутурургыа юрешиди.

Н.: - Ленин башха оуочула бла бирге Украинага Донбассны промышленный регионлары бергенди. Украинаны халкыны асламысы уа элиле болгундыла. Большевиклери уа пролетарийле керек эдиле.

Киев Россейден арталыкы айырлыгыга сюеди «КП» - Да сора Украинада бюгонлюке Ленинни эсгертелине нек кетередила, бу кыралыла ол кырагун ушайды да? Анга дуния бла бир те да саугалап.

«КП» - Украина чачыллы башласа, аны жерине ким суганакчылык этериди? Н.: - Аны чегине жуук болгун битеу кыоншулары, ол санда Польша, Венгрия, Румыния. Биз да жерлеригизге дау этерге болуксуз. Алай украинлыла кезулю Переяслав раданы жыртыга эмда кимге кыошулургыа сюйгелерин тохтаткыранды, алай болуктуйюлду.

«КП» - Да сора Ленин Украинага кючючгыкы эмда юг жаллары бергенди, Сталин а Улуу Ата журт уруш башчылары алында кюнобатышы да кыошканды. Т.: - Хау, ол алайды. Молотов-Риббентроп келишимге кере бизге Галиция этгенди. Ол а не заманда да Киев Русьха киргенди. Урушдан сора уа Хрущев Кырымны да кыошуда, ма биз СССР чачылгынычы таныган Украина алай бла кыралды.

Т.: - Бусогытта бизде тарыхны жандырып жазуу. Аны мурагы - Россейден айрылыдуу, Европага кыошулду. Миллетчиле баш болгундыла. Ала украинлыла россейли халкыга тенг туйюлдуле,

Роман ГОЛОВАНОВ. «Комсомольская правда» газет. 18.05.2017 ж.

Даулашы жарым айрыкам

«КП» - Хрущев Украинага Кырымны саугалай туруп ол жер ючюн быллай даулашы чыгарла деп аны эслеп эсинде да болмаз эди...

Ачыкты соруу

Кыон бла уа не болукду?

Украинны министр Омельяны Кыобанга дау этерча сылтау уа барымдалы, деп сорганбыз биз тарыхчы Евгений СПИЦИНДЕН.

«Украина өмюрдө аны иелигинде болмагун затха кыалай дау этер? - деп сейриге квалганды ол. - 1775 жылда биринчи орус-тюрк уруш бошалгундан сора Екатерина II Запорож Сечны - «политика салыкчына» кырутуруну юсонден манифест чыгарганды. Сеч не болгундан ол уста билгенди: анда асламысында башхаларга чабуулла этип, тонан кечингенди.

«КП» - Беловежская Пущада СССР-ни оуоу этиле

«Екатерина дагыда Пугачёвду кыоштып кыламгы эди деп да кыоркунды. Ол туникудулугу анылай кеп заман озмагун эди. Запорожчулары бир кесги Дунайны кери аныча, Тюркю жерлерине, бир кесги уа ол заманда Россойники болгун Кыобанга кыачканды. Запорожчулары тилеклери бла анда алагыа жерле бөлюннгенди. Биринчи кырк кююр ары көчюп, Черноморское линейное войско кырагундыла. Алайды да, украинлылары Кыобан бизникиди деп дау этер сылтаулары жокду.

«Сеч не болгундан ол уста билгенди: анда асламысында башхаларга чабуулла этип, тонан кечингенди. Екатерина дагыда Пугачёвду кыоштып кыламгы эди деп да кыоркунды. Ол туникудулугу анылай кеп заман озмагун эди. Запорожчулары бир кесги Дунайны кери аныча, Тюркю жерлерине, бир кесги уа ол заманда Россойники болгун Кыобанга кыачканды. Запорожчулары тилеклери бла анда алагыа жерле бөлюннгенди. Биринчи кырк кююр ары көчюп, Черноморское линейное войско кырагундыла. Алайды да, украинлылары Кыобан бизникиди деп дау этер сылтаулары жокду.

Спорт

Улуу-гитче да ГТО-ну мардаарын берирге игинедиле

Кыабарты-Малкварда бу кюнде 18-70 жыллыкы аладан абаданла да «Урунурга эм кыорууларга хазырма» (ГТО) деген битеурсей физкультура-спорт комплекси мардаарын берирге болуктудула. Адамланы саууктуу жашуу бардырырга келгендир мурада анга Элбрус району бла Тарны-

аузуу администрацияларыны ишчилери биринчилени санында кыатышкандыла. Алагыа району битеу элерины администрацияларыне келечилери да кыошулуктудула. Ала атында, спорт снарядына чабууда, узакгыа секириуде сыбакхандыла. ГТО-га кирген башха мардааланы бередила. Аланы хазыры-

лыкыларына уа району физкультура эм спорт комитетини келечилери багыа бичидиле. Эришюле бошлгундан сора битеу эсепле ГТО-ну тестле арасына этдорулюкюлду. Алыса ТАРИМ, Элбрус району администрациясыны пресс-службасыны башчысы.

КОНКУРС

Хатерлиле чемерликлерин көргюзтгендиле, бир бирден юйреннгендиле

Сокурланы битеурсей общественларыны (ВОС) Шендюголу интеллектуал искусствону кубугунда («КИИ») КМР-ни Жамуат палатасында Жаш тельо советни активистлери ючюнчю жерни алгандыла, деп билдиргендиле махемени пресс-службасында. Кубок Махачкылада «Дельфин» солуу базанда бардырылгыды. Аны мурагы чекленген онлары болгун адамлагыа айнырча онгла тапдыруу эм жамаутада ала ны юслеринден ахшы оюму кырау эди. Эришюге кыралыны талай регионундан - Адыгей, Кырым, Кавказий-Черкес, Кыабарты-Малквар, Север Осетия-Алания, Чечен, Ульяновск эм Астрахань областы, Краснодар край, Дагыстан - онеки команда кыатышканды.

кыуаныч этебиз», - деп кыошканды ол.

«Идалго» интеллектуал клубу тумалтасы, Дагыстанны Жаш тельо министрствосуно консултанты Руслан Рузанов эм башхала бичгендиле.

Бизни республикадан анда Лина Лиева, Анзор Шихачев эм советтик башчысыны орун басыра Чеченланы Рустам болгындыла. Кубокну юсонден оюмуни айта, ахыргы инсанны жашууну магынасы кесини жерин табууда, тутханын бет жарыкты толтурууда болгундан белгилегини. «Биз жамуат иш бла кыоркунсуз, саямалыштык эм биз, адамлагыа болушайды эм бу жумушубузу көнбюбиз бла

«Хар ким да, саууктуу, сакыат болсун, ниети бла кыарыдууда, сезимлеринде кыатыдырмаган хорлайды. Быллай конкурсла чекленген онлары болгынагыа эс тапдырадыла. Биз республикабыны атыннан болгун эдик да, салынган борчланы тынгылы толтурганбыз», - дегенди советни билим беруу, илму эм патриот юйретуучаны бла комиссиясыны башчысы Лина Лиева.

«Идалго» интеллектуал клубу тумалтасы, Дагыстанны Жаш тельо министрствосуно консултанты Руслан Рузанов эм башхала бичгендиле.

АКЦИЯ

Табийгъатны халы бизни кыолубуздады

Кеп болмай Тегерекдеги кыдуурети саклауу битеудуния ючюнчю жоралал, КМР-ни Бийик тау заповеднигде «Экология эм биз» деген акция бардырылганды. Биогонлюке байрам адам улу табийгъатны тазалыкыда саклауу эмда сауулай Тегерекде болумгыа эс бурруна магынаны тутды.

«Мени тегерегимдеги табийгъат», «Мен табийгъат тазалыкыда саклауу ючюн кыол көтөрөм» деген эришюле бла сурат ишюу конурола да болгундыла. Жюзге жуук жашчыкык бла кыаччык аланы хар бирине да тири кыошулгандыла. Ахырында хорлаганлагыа грамотала бла саугала берилгенди.

«Мени тегерегимдеги табийгъат», «Мен табийгъат тазалыкыда саклауу ючюн кыол көтөрөм» деген эришюле бла сурат ишюу конурола да болгундыла. Жюзге жуук жашчыкык бла кыаччык аланы хар бирине да тири кыошулгандыла. Ахырында хорлаганлагыа грамотала бла саугала берилгенди.

Аны себелли Бийик тау заповедниги келечилери окучуула бла бирге акция бардырылганды. Бу жол анга 2-чи номерли кадет школ-интернаты бла «Радуга» сабий садны келечилери да кыатышкандыла.

Эм гитчелеге деп арада «Заповедник» билилди. Ата журтларыны юсонден ангулауларыны жиптиралыла бла кон-

курслада көргюзтедиле. Эм гитчелеге деп арада «Заповедник» билилди. Ата журтларыны юсонден ангулауларыны жиптиралыла бла кон-

курслада көргюзтедиле. Эм гитчелеге деп арада «Заповедник» билилди. Ата журтларыны юсонден ангулауларыны жиптиралыла бла кон-

АНГЫЛАТУУ

Ырысхыны кадастр багыасы кыалай тергеледи?

Юю неда жери болгун хар адамгы да аланы кадастр багыаларын бичири хетеси жашуу. Нан дегенде нолор да анга кире тергелюлди. Алай эсе, кыалай билгере болуксуз оны бичири, дегуеде ол рынокто жарюген багыала келишини неда кыалгыны? Аны Кадастр палатаны Кыабарты-Малкварда бөлюмюно башчысыны орунбасары Бёзюланы Таймурза ангылтады.

«Жеринден тедиримлеген миллион кыайсы торлюсюно да кадастр багыасы билир ючюн, Росреестрин интернет-сайтына (rosreestr.ru) кирин, «Сервис» бөлюмде «Справочная информация об объекте недвижимости в режиме online» деген пункту сайбарыа эмда онда затын кадастр номерин жазарга керекди. Ол белгисиз эсе, аны торюлөй адресин көргюзтөргө тиийшиди. Андан сора жеринден тедиримлеген объектни юсонден Бирикен кырал реестрде не торлю информация бар экини, ол санда кадастр багыасы да, ол бары да көргюзтүлюкюдо.

Интернетти хайырлониргыа амал жок эсе, палатаны неда МФЦ-ны кыайсы бөлюмюне да баргыра болукту. Тиийши информацияны бу ведомстволга юч кюнюн ичинде берилди. Аны ючюн хакт телемеди.

Закон бла белгиленген кадастр багыа тюз болгунданы ишеклик бар эсе, сюдге барып неда тиийши комиссияга сөлөшүп, дау этерге болукту. Бу комиссия кесинде Росреестрин Кыабарты-Малкварда Урвалынынеде кыошулганды.

Закон бла белгиленген кадастр багыа тюз болгунданы ишеклик бар эсе, сюдге барып неда тиийши комиссияга сөлөшүп, дау этерге болукту. Бу комиссия кесинде Росреестрин Кыабарты-Малкварда Урвалынынеде кыошулганды.

УЧРЕДИТЕЛГЕ: КЫАБАРТЫ-МАЛКВАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

Table with contact information for the administration, including phone numbers, addresses, and website links for various departments like the press service, legal department, and technical services.